

Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 204

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 14. september 2026

Algus 11.10, lõpp 12.45

Juhataja: Marek Reinaas (esimees)

Protokollija: Kiia Väli (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Reili Rand, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi

Komisjoni ametnikud: Eve-Ly Kübard (nõunik-sekretariaadijuhataja), Mari Tänav (nõunik), Kristiina Reinfeldt (nõunik), Maria Haas (konsultant)

Kutsutud: majandus- ja tööstusminister Erkki Keldo, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi planeeringute asekanstler Ivan Sergejev ning maa- ja ruumipoliitika osakonna õigusnõunik Ahto Pahk (2. päevakorrapunkt); Kliimaministeeriumi ringmajanduse osakonna ringsuse ja finantseerimise valdkonna juht Mihkel Krusberg (3. päevakorrapunkt); energeetika- ja keskkonnaminister Andres Sutt, Kliimaministeeriumi kliima ja keskkonnahoidliku majanduse osakonna juhataja Laura Remmelgas, merendusosakonna merenduse arendustegevuse valdkonna juht Reet Laos, välissuhete osakonna EL teemade valdkonnajuht Eliise Merila, ministri nõunikud Emma Kruusmäe ja Marilin Roomet (4. ja 5. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud planeerimisseaduse, ehitusseadustiku ning ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (949 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu, millega muudetakse määrust (EL) 2017/1369 ja määrust (EL) 2020/740 seoses energiamärgistuse ja rehvide märgistamise lihtsustamisega ning nende jaoks digivõimaluste parema ärakasutamisega – COM(2026) 565
4. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine: ELi heitkogustega kauplemise süsteemi konkurentsivõime suurendamine ning seire-, aruandlus- ja tõendamiskorra lihtsustamine – COM(2026) 616, COM(2026) 620
5. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ seoses soojus- ja kütusepõhiste võrdlusaluste muudetud väärtustega ajavahemikuks 2026–2030 – COM(2026) 619
6. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu majanduskomisjoni nädala (14.09.2026-20.09.2026) töökava

Komisjoni istung esmaspäeval, 14.09.2026 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud planeerimisseaduse, ehitusseadustiku ning ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (949 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu, millega muudetakse määrust (EL) 2017/1369 ja määrust (EL) 2020/740 seoses energiamärgistuse ja rehvide märgistamise lihtsustamisega ning nende jaoks digivõimaluste parema ärakasutamisega – COM(2026) 565
4. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine: ELi heitkogustega kauplemise süsteemi konkurentsivõime suurendamine ning seire-, aruandlus- ja tõendamiskorra lihtsustamine – COM(2026) 616, COM(2026) 620
5. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ seoses soojus- ja kütusepõhiste võrdlusaluste muudetud väärtustega ajavahemikuks 2026?2030 – COM(2026) 619
6. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung neljapäeval, 17.09.2026 kell 14.00

1. Vabariigi Valitsuse algatatud konkurentsiseaduse muutmise seaduse eelnõu (926 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (uue tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmine) eelnõu (947 SE) esimese lugemise
3. Ülevaade Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloomeplaanidest majanduskomisjoni valdkonnas
4. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud planeerimisseaduse, ehitusseadustiku ning ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (949 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Erkki Keldo andis ülevaate eelnõust 949 SE (lisa 1). E. Keldo selgitas, et tegemist on planeeringute tõhustamise paketi kolmanda, viimase osaga. Paketi esimene osa (planeerimisseaduse ning ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 683 SE) on jõustunud ja strateegiliste investeeringute ekspressrada puudutav eelnõu (planeerimisseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 906 SE) on läbinud Riigikogus esimese lugemise. 949 SE valmis koostöös erasektori ettevõtjate, kohalike omavalitsuste (KOV), planeerijate, ekspertide, ministeeriumide ja teiste riigiasutustega. E. Keldo tutvustas eelnõuga kavandatavaid muudatusi. Eelnõuga antakse üleriigilisele planeeringule (ÜRP) selgem koht riigi strateegilises juhtimises. Seni on probleem olnud selles, et ÜRP-i mõju ja siduvus on olnud ebaselged. Muudatuse rakendumisel tuleb ÜRP-iga arvestada valdkondlike arengukavade ja programmide koostamisel. Lisaks kujundatakse ümber senine planeeringute heakskiidu menetlus, mida viib läbi Maa- ja Ruumiamet (MaRu), kooskõlastamise menetluseks. Praegu antakse heakskiit menetluse lõpus, kui sisuline töö on juba tehtud. Varasemate seadusemuudatustega kujundati MaRu kompetentsikeskuseks ja partneriks eri osapooltele kogu menetluse vältel ning kavandatav muudatus toetaks seda. Samuti täpsustatakse detail-

planeeringuga (DP) lahendatavaid ülesandeid, eristades kohustuslikud ja vajaduspõhised ülesanded. Eesmärk on muuta menetlus arendajatele ja teistele osalistele selgemaks, kiiremaks ning läbipaistvamaks. Lisaks seatakse täpsemad nõuded DP algatamise tähtajale. Kui seni oli selleks ette nähtud kuni 90 päeva, siis edaspidi on üldreeglina tähtajaks 30 päeva, välja arvatud põhjendatud juhtudel. DP menetlusse lisatakse ka vahetähtaeg planeeringu kooskõlastamisele esitamiseks. Selle eesmärk on hinnata, kas menetlus liigub plaanipäraselt või esineb süsteemseid takistusi. Lisaks nähakse ette, et planeeringud koondatakse planeeringute andmekogusse. Muudatuse eesmärk on toetada planeeringute digitaliseerimist ja paremat kättesaadavust. Samuti lisatakse ehitusseadustikku menetlusökonomika põhimõte. Selle kohaselt peab esitama projekti kohta ettepanekud ja märkused võimalikult varases menetlusetapis. Kui taotleja ei tee projektis sisulisi muudatusi, ei ole põhjendatud samade küsimuste korduv esitamine hilisemates menetlusetappides. Eesmärk on tagada, et kõik olulised asjaolud selgitatakse välja õigeaegselt ja vältida menetluse põhjendamatut pikenedamist.

Tõnis Mölder palus täpsustada ÜRP-ile selgema koha andmist riigi strateegilises juhtimises. Seni on KOV-idel olnud oma territooriumi arengu kujundamisel ulatuslik otsustusõigus. Sellest tulenevalt küsis T. Mölder, kas edaspidi võib tekkida olukord, kus riik toob konkreetselt välja, millised tegevused või taristuobjektid (nt tuuleenergia tootmisüksused või tööstustaristu) peavad teatud piirkondades paiknema, millega peavad KOV-id oma tegevuses arvestama.

Erkki Keldo vastas, et muudatus ei piira KOV-ide planeerimisautonoomiat. ÜRP tugevam seostamine strateegiliste dokumentidega puudutab nt transpordi ja liikuvuse arengukava ning energiamajanduse arengukava. Muudatuse rakendumisel oleks ÜRP raamdokument, mis annab suuniseid KOV-idele ja riigiasutustele, nt Keskkonnaametile ja Transpordiametile. Selle eesmärk on parandada erinevate poliitikate ja ruumilise planeerimise koostoimet. Muudatuse eesmärk on muuta poliitikakujundamine teadlikumaks ning parandada ruumilise planeerimise kooskõla nii riigi kui ka KOV-ide tasandil. See võimaldaks saada selgema ülevaate nt tööstus-, rohe- ja elamuvalade kavandamisest ning annaks nii inimestele kui ka ettevõtjatele suurema selguse tulevaste arengute suhtes.

Kristina Šmigun-Vähi küsis, kuidas on MaRu tulnud toime varasemate seadusemuudatuste tulemusel talle lisandunud ülesannetega.

Erkki Keldo vastas, et praegu on selle mõju veel vara hinnata, kuna vastavad seadusemuudatused jõustusid hiljuti. MaRu-le pandi konkreetsed kohustused tegeleda lisaks menetlusprotsessi ajakulu jälgimisele ka sisulise juriidilise järelevalvega ja olla partneriks erinevates etappides. E. Keldo lisas, et tal on MaRu suhtes suured ootused. Samas tuleb tõdeda, et riigieelarve keerulise olukorra tõttu on ametile täiendavate ressursside leidmine keeruline. Laiemalt on mitu aastat Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas kulusid kärbitud. MaRu on vähendanud ametikohtade arvu enam kui 20% võrra, et suurendada efektiivsust ja säilitada konkurentsivõime. Ministeeriumis hinnatakse võimalusi ressursside ümberpaigutamiseks, et toetada ametile pandud täiendavate ülesannete täitmist. Kindlasti peab tagantjärele analüüsima, kuidas muudatused on rakendunud ja millised on olnud peamised probleemkohad.

Rene Kokk palus selgitada menetlusökonomika põhimõtet ja selle praktilist rakendamist – kes hindab, et menetluse algusfaasis ebapiisavalt sisendit andnud osapoole hilisemat sisendit

ei võeta arvesse, kuna menetluse käigus võib lisanduda uut teavet ja asjaolud võivad muutuda.

Erkki Keldo vastas, et rakenduspraktika kujuneb välja aja jooksul, kuid põhimõte on selles, et täiendavaid märkusi saab esitada eelkõige juhul, kui menetluse käigus ilmnevad uued olulised asjaolud. Nt juhul, kui taotleja ise olulisel määral muudab või täiendab taotlust või ehitusprojekti, on põhjendatud, et nt KOV küsib täiendavaid dokumente. Samas kui taotleja ei tee algsesse projekti põhimõttelisi muudatusi, ei ole üldjuhul põhjendatud samade küsimuste korduv esitamine, mida menetluse varasemates etappides on juba käsitletud.

Ivan Sergejev lisas, et sätte eesmärk on vähendada halduskiusu. Tegemist ei ole sisuliselt uue põhimõttega, kuna sama lähenemine tuleneb juba kehtivast haldusmenetluse seadusest. Justiits- ja Digiministeeriumil on olnud õigusaktide suure hulga tõttu aga keeruline kõiki valdkondi järelevalve käigus piisava põhjalikkusega jälgida. Samas on praktikas, eriti ehitusvaldkonnas, ette tulnud olukordi, kus pärast esialgsete küsimuste esitamist küsitakse menetluse järgmises etapis täiendavalt teavet, mida oleks aga saanud nõuda juba menetluse varasemas etapis. Edasistes menetlusetappides peaks olema võimalik küsida eelkõige sellist lisateavet, mis on vajalik projekti muudatuste või menetluse käigus ilmnenuid uute asjaolude tõttu. Kui tegemist on uue olulise teabega, on täiendavate küsimuste esitamine põhjendatud. Seetõttu peeti vajalikuks tuua see põhimõte ehitusseadustikus eraldi välja. Nii on taotlejal võimalik sellele tugineda ja juhtida tähelepanu olukordadele, kus lisaküsimused hilisemas faasis ei ole põhjendatud.

Mart Maastik sõnas, et eelnevalt käsitletud teema tundub mõistlik. Ta palus täpsustada, kas KOV on kohustatud valdkondlikes arengukavades ja programmides arvestama ÜRP-is ette nähtud nt mõne taristuobjektiga ka juhul, kui KOV on selle rajamise vastu.

Erkki Keldo selgitas, et ÜRP ei muutu juriidiliselt siduvaks, nagu ei ole seda ka teised arengukavad. Arengukavade eesmärk on koondada erinevate valdkondade osapoolte vaated ja kujundada riigi pikaajalisi arengusuundi. ÜRP oleks eelkõige juhiseks KOV-idele ja riigiasutustele, et riigi arengusuunad oleksid omavahel kooskõlas ning erinevate valdkondade tegevused toetaksid üksteist, mitte ei liiguks vastassuundades.

Mart Maastik küsis, mis saab olukorras, kus riik koostab eriplaneeringut, kuid asjaomane KOV ei toeta seda.

Erkki Keldo vastas, et 949 SE ei muuda riigi eriplaneeringutega seotud regulatsiooni. Riigi eriplaneeringu menetlus on sätestatud eraldi seaduses. Eriplaneeringu eesmärk on võimaldada riigil ellu viia projekte, millel on ülekaalukas avalik huvi.

Ivan Sergejev lisas, et riigi eriplaneering on eraldiseisev instrument. Riigil peaks olema võimalus vajaduse korral oma huve ellu viia. Riigi eriplaneering on sealhulgas loodud olukordadeks, kus on vaja kavandada olulisi objekte või taristut KOV-ide üleselt. Riigi eriplaneeringu puhul toimuvad avalikud arutelud, avalikustamised ning erinevate osapoolte kaasamine. Planeerimisprotsessi olemus seisnebki erinevate huvide kaalumises ja tasakaalustamises. Kõnealuse sätte eesmärk on riigi enda tegevuse parem koordineerimine. Praktikas võivad erinevad riigiasutused kavandada oma tegevusi üksteisest sõltumatult, mistõttu ei pruugi investeeringud ja arengusuunad alati moodustada terviklikku ruumilist tervikut. Eesmärk on tagada, et riigi tasandi otsused oleksid paremini omavahel kooskõlas. Seega oleks ÜRP põhimõtete kogum, millest eri osapooled oma tegevuse kavandamisel

lähtuvad.

Tõnis Mölder küsis, kas on oodata eelnõu täiendamist esimese ja teise lugemise vahel.

Erkki Keldo vastas, et ministeerium on kõik oma ettepanekud eelnõusse lisanud. Kui täiendavaid ettepanekuid peaks lisanduma, saab neid arutada.

Urve Tiidus küsis, kas DP menetlusele on seatud eesmärk, kui kaua see maksimaalselt võiks kesta.

Ivan Sergejev vastas, et kehtivas seaduses on ette nähtud kolmeaastane tähtaeg, mille jooksul peaks planeering valmima. Samas võib menetlus kesta kauem juhul, kui on tekkinud mõni tõsisem konflikt, mille lahendamine nõuab rohkem aega. Sellest hoolimata tuleb lähtuda eesmärgist, et planeering saaks valmis kolme aasta jooksul. Eelnõuga lisatakse kahe aasta möödumisel vahetähtaeg planeeringu kooskõlastamiseks. Selle eesmärk on varakult hinnata, kas menetlus kulgeb plaanipäraselt ja kas planeering on võimalik kehtestada kolme aasta jooksul. Kui kahe aastaga ei ole planeering veel kooskõlastamise etappi jõudnud, viitab see võimalikule probleemile ning saab uurida, mis võib menetlust takistada.

Otsustati:

2.1. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Tõnis Mölder (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2.2. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 29.09.2026 (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2.3. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

3. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu, millega muudetakse määrust (EL) 2017/1369 ja määrust (EL) 2020/740 seoses energiamärgistuse ja rehvide märgistamise lihtsustamisega ning nende jaoks digivõimaluste parema ärakasutamisega – COM(2026) 565

Mihkel Krusberg selgitas, et ettepanekuga soovitakse ajakohastada energiamärgistuse ja rehvide märgistamise nõudeid. Nii energiamärgistus kui ka rehvide märgistamine põhineb raammäärusel, mille alusel kehtestatakse delegeeritud õigusaktidega konkreetsete tooterühmade nõuded. Ettepaneku üheks oluliseks mõjuks on Euroopa energiamärgisega toodete andmebaasi (EPREL) rolli tugevdamine. EPREL võimaldab nii tarnijatel kui ka tarbijatel saada teavet toodete omaduste kohta. Eesti jaoks ei kaasne ettepanekuga suuri väljakutseid. Kuigi kõik muudatused eeldavad teatavat kohanemist, on Eestis asjaomaseid tootjaid suhteliselt vähe ning rehvitootjaid praktiliselt ei ole. Teiste tooterühmade puhul tegutsevad üksikud tootjad, kuid eksporditurgudel osalemiseks tuleb neil juba praegu vastata nõuetele. M. Krusberg selgitas Eesti seisukohti. Tekkinud on kaks murekohta. Kuigi toetatakse lahendust, mille kohaselt ei pea toodetega enam automaatselt kaasas olema mitmekeelset paberteavet, tuleb tagada, et tarbijal oleks vajaduse korral võimalik nt müügikohas saada vajalikku teavet ka paberkandjal. See on oluline eelkõige inimeste jaoks, kelle digioskused on kas piiratud või kellel puudub võimalus kasutada QR-koode. Teine küsimus on seotud turujärelevalvega. Ettepaneku kohaselt oleks võimalik EPREL-is esile tuua juhtumid, kus mõnes liikmesriigis on tuvastatud tootega seotud puudusi. Eesti hinnangul peab

seejuures olema üheselt määratletud riiklike järelevalveasutuste roll. Samuti on oluline tagada, et liikmesriikide käest Euroopa Komisjoni (EK) poolt kogutavad andmed ei muutuks automaatselt aluseks mingisuguste siduvate meetmete rakendamiseks. Kuigi töögrupi aruteludes on kinnitatud, et seda ei juhtu, peab see olema selgelt kajastatud ka õigusakti sõnastuses. Kokkuvõttes märkis M. Krusberg, et Eestil ettepaneku suhtes olulisi vastuväiteid ei ole. Digilahenduste laiem kasutuselevõtt on mõistlik. Digitaalne teabevahetus on muutunud peamiseks suhtluskanaliks nii tootjate, tarbijate kui ka väärtusahela teiste osapoolte vahel. Nt on jäätmekäitlejatel sageli märksa lihtsam saada vajalikku tooteteavet digitaalselt kui loota sellele, et paberkandjal teave liigub tootega kogu väärtusahela ulatuses kaasa.

Urve Tiidus küsis, kas kavandatavad muudatused puudutavad üksnes paberkandjal oleva dokumentatsiooni vähendamist ja elektroonilise teabe suuremat kasutamist või mõjutavad need ka rehvide ohutuse ja kvaliteediga seotud nõudeid.

Mihkel Krusberg vastas, et muudatused ei mõjuta rehvide tehnilisi omadusi, sest muudatused puudutavad raammäärust. Nt sõiduautode rehvide nõudeid puudutab vastav delegeeritud akt, mille väljatöötamisse on kaasatud nii liikmesriigid kui ka huvirühmad ning mille üle liikmesriigid lõpuks ka hääletavad. Arutusel olev ettepanek neid tehnilisi nõudeid ei muuda. M. Krusberg lisas, et Eesti viimane seisukoht rõhutab, et Eesti hinnangul ei näe praegune sõnastus otseselt ette EK sekkumist liikmesriikide järelevalvetegevusse, kuid jätab selleks teatava tõlgendusruumi. Seetõttu soovib Eesti, et õigusakti tekstis oleks see punkt selgemalt sõnastatud. Sellega väheneks oht, et sõnastust tõlgendataks erinevalt, ning riikide järelevalves säiliks riskipõhisuse põhimõte.

Otsustati:

3.1. Toetada Vabariigi Valitsuse esitatud seisukohti (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

4. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine: ELi heitkogustega kauplemise süsteemi konkurentsivõime suurendamine ning seire-, aruandlus- ja tõendamiskorra lihtsustamine – COM(2026) 616, COM(2026) 620

Andres Sutt tutvustas Euroopa Liidu (EL) heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS) konkurentsivõime suurendamise ning seire-, aruandlus- ja tõendamiskorra lihtsustamise ning HKS-i soojuse ja kütuse võrdlusaluste ajakohastamise aastateks 2026–2030 algatusi (lisa 2). A. Sutt tõi EL-i tasandil läbirääkimiste kohta välja, et keskkonnaküsimustes rakendatakse kvalifitseeritud häälteenamust. Oluline on, et liikmesriikide seisukohad oleksid sõnastatud viisil, mis jätab läbirääkimisteks paindlikkuse. Eesti saab oma seisukohtade kaitsmisel tugineda energiapoliitika ja poliitilise olukorraga seotud argumentidele. Energiapoliitika kontekstis saab põlevkiviõli kasutada kütteks ka olukorras, kus muud võimalused puuduvad. Olulisem on aga asjaolu, et põlevkiviõli tootmine ja põlevkivist elektri tootmine moodustavad ühtse väärtusahela. Juhul kui põlevkiviõli tootmine lõpeks, oleks keeruline ette kujutada, kuidas oleks võimalik jätkata põlevkivist elektri tootmist. See on oluline varustuskindluse argument, mis võimaldab kasutada olemasolevaid põlevkivi-elektrijaamu reservis seni, kuni valmivad uued juhitavad tootmisvõimsused. Lisaks on poliitiline olukord seotud regioonide ja tööhõivega. Seetõttu peavad otsused olema järkjärgulised ja tasakaalukad. Samuti tõi A. Sutt välja HKS-i mõju Eesti majandusele. Mõju on piiratud. Ligikaudu 99% perioodil 2021–2025 ostetud heitkoguse ühikutest on kasutatud põlevkivist elektri tootmiseks. Arvestusest on välja jäetud tasuta ühikud, mida põlevkivi-

õlitööstusele eraldatakse. Kuna mõjutatud ettevõtteid on vähe, on perioodil 2013–2026 riigieelarvesse laekunud kvoodituluna ligikaudu 2,3 mld €. Eesti jaoks on süsteem olnud tuluallikas. Põlevkivisektori toimimist on toetanud tasuta kvootide eraldamine põlevkiviõli tootmisele. Põlevkivist elektri tootmisele ei ole tasuta kvooti pikemat aega eraldatud ja vajalikud ühikud on tulnud turult osta. Järgnevalt selgitas A. Sutt HKS-i olemust. A. Sutt lisas algatuste kohta, et tegemist on EK ettepanekutega. Eesti eesmärk läbirääkimistel on muuta seda Eesti jaoks soodsamaks. Samuti on teistel liikmesriikidel soov ettepanekut enda huvidest lähtuvalt kohandada, aga on ka riike, kes leiavad, et HKS-i ei oleks vaja muuta. Üks osa ettepanekust näeb ette soojuse ja kütuse tasuta ühikute arvutamise aluseks olevate võrdlusaluste muutmist eesmärgiga vältida ettevõtete kulude järsku suurenemist ja toetada nende konkurentsivõimet. Ettepanek on, et tasuta ühikute vähenemine oleks senise metoodikaga võrreldes 34% asemel 18%. Pärast 2030. aastat nähakse ette heite vähendamise tempo aeglustamist, tasuta ühikute eraldamise reeglite ning turustabiilsuse mehhanismide muutmist, uute kesksete rahastusvahendite loomist ja süsteemi laiendamist väiksematele laevadele ning olmejäätmete põletamisele. Aastate 2026–2030 ettepaneku peamine probleem Eesti jaoks seisneb selles, et kavandataav leevendus ei laiene praegu põlevkiviõlisektorile. Eesti eesmärk on saavutada, et see leevendus hõlmaks ka põlevkiviõlisektorit. Kuna põlevkiviõli tootmine kuulub nende tegevusalade hulka, millele eraldatakse tasuta ühikuid, on Eesti hinnangul loogiline, et sektorile laieneks sama leevendusmeede, mida kavandatakse teistele samas olukorras olevatele tööstusharudele. Pärast 2030. aastat aeglustub kavandatava ettepaneku kohaselt heite vähendamise tempo. Kehtiva regulatsiooni järgi jõuaks uute ühikute turule lisandumine sisuliselt nulltasemele 2039. aastaks. Ettepanekuga soovitakse pikendada trajektoori ligikaudu aastateni 2047–2048. Eesti hinnangul on tegemist õiges suunas liikuva muudatusega. Samas tuleb läbirääkimistel hinnata, kas trajektoori on võimalik muuta veelgi sujuvamaks. Lisaks on Eesti seisukohal, et heite vähendamise tempo peab arvestama tehnoloogiate tegeliku kättesaadavuse, investeringutsüklite ja Euroopa tööstuse konkurentsivõimega. Ettepaneku siduda tasuta ühikute heite vähendamise investeringutega kohta leiab Eesti, et kui investeringud ei ole majanduslikult tasuvad, ei ole põhjendatud ka nende tegemiseks ressurside kulutamine. Eesti soovib, et tasuta eraldatavaid ühikuid eraldataks võimalikult pika aja jooksul ja piisavas mahu, nende saamise tingimused oleksid realistlikud ning juba investeerinud ettevõtteid koheldakse õiglaselt. Need punktid toetavad eesmärki, et põlevkiviõli tootmine saaks jätkuda seni, kuni see on maailmaturul konkurentsivõimeline. Eesti toetab ühikute stabiilset hinda, aga praegune ettepanek on liiga jäik. Kui turule sekkumiseks tuleb oodata kuus kuud, ei anna see piisavalt tõhusat hinnasignaali. Seetõttu peab mehhanism olema dünaamilisem ja hinnalävendeid peab olema võimalik tõhusamalt kohandada. Lõpetuseks tutvustas A. Sutt Eesti prioriteete läbirääkimisteks. Need puudutavad tasuta ühikute leevendust põlevkiviõlisektorile, sujuvamat heite vähendamise trajektoori, tasuta ühikute säilitamist pärast 2030. aastat võimalikult pika aja jooksul, võimalikult suures mahu ja realistlikel tingimustel, ühikuhinna stabiilsust, liikmesriikide tulusid ja EL-i fonde ning Eesti eripärade arvestamist. Liikmesriikide tulude puhul on oluline vältida enam-pakkumistulu liigset tsentraliseerimist ning tagada väiksematele riikidele õiglane ligipääs kesksetele fondidele. Eesti eripärade arvestamisel peab merendussektoris tagama, et saarte-vahelisele ühendusele ei kehtiks heitmeregulatsioon ja jääklassiga laevadele tuleks kehtestada alaline erand. Kui see ei osutu võimalikuks, tuleks see luua vähemalt aastani 2050. Samuti peab jäämesektoris arvestama kehtivate riiklike meetmetega, vältimaks topeltmaksustamist.

Mart Maastiku sõnul jääb arusaamatuks, miks EL-is endiselt tegeletakse temaga, samal ajal kui mujal maailmas mitte, mis kahjustab EL-i konkurentsivõimet. M. Maastik viitas Eesti

seisukohale EL-i HKS-i soojuse ja kütuse võrdlusaluste ajakohastamise algatuse 2026–2030 kohta, mis puudutab seda, et Eesti toetab tasuta eraldatavate ühikute hulga suurendamist, kuid taotleb, et leevenduse laiendamist kaalutaks ka põlevkiviõlisektorile ning leidis, et Eesti peaks oma seisukohta väljendama selgemalt, kuna tegemist on Eesti jaoks strateegiliselt olulise valdkonnaga. M. Maastik küsis, milliste liikmesriikidega on peetud läbirääkimisi eesmärgiga leida toetajaid Eesti seisukohtadele.

Andres Sutt sõnas, et Eesti seisukohtades on kirjas, et Eesti taotleb, et soojuse ja kütuse võrdlusaluste uuendamisel hõlmataks sinna ka põlevkivisektor. Kategoorilisema sõnastuse lisamine ei aita tingimata soovitud tulemust saavutada, kuna sel juhul võib olla keerulisem läbirääkimistel edu saavutada, kuna olemasolev sõnastus võib tekitada teistes osapooltes vastuseisu. A. Sutt lisas, et Eesti on saatnud mitmeid ühiskirju koos teiste liikmesriikidega. Samuti on neil teemadel korduvalt arutatud EK vastava volinikuga. Samuti on Eesti selgitanud oma seisukohti nendele liikmesriikidele, kes leiavad, et kavandatavate leevendustega minnakse liiga kaugele. Lõppkokkuvõttes sünnivad otsused kokkulepete tulemusena. Nt 2040. aastat puudutava eesmärgi kokkuleppimises oli Eestil ja ministril oluline roll. Kuna Eesti suutis suhelda konstruktiivselt mõlema poolega, saavutati lahendus, millega oli võimalik edasi liikuda. Põlevkivisektorile leevenduse saamist tuleb läbirääkimiste käigus proovida. Samas seisab iga liikmesriik oma huvide eest. Kui põlevkivisektorile tehtaks julgeoleku- ja varustuskindluse kaalutlustel erand, siis tõenäoliselt hakkavad ka teised liikmesriigid taotlema erandeid oma sektoritele. Nt võidaks esile tuua vajaduse toetada gaasimahukaid sektoreid, tsemenditööstust või terasetööstust. Igal riigil on oma probleemid ja huvid, mida läbirääkimistel kaitstakse.

Mart Maastik lausus, et see puudutabki küsimust, kui palju on otse suheldud teiste riikidega. Kui mõnel riigil on teemaks nt terasetööstus, siis tulebki otsida partnereid ja teha koostööd. Sel juhul toetab Eesti teisi liikmesriike nende jaoks olulistes küsimustes ja vastupidi.

Andres Sutt sõnas, et mitmed liikmesriigid toetavad heite kiiremat vähendamist. Tema hinnangul ei peaks läbirääkimistel Eesti ütlema, et kogu ettepanek liigub vales suunas, sest see võib vähendada võimalusi leida teiste liikmesriikide toetust. Eesti jaoks on oluline koguda toetajaid mõlemalt poolelt, et leida tasakaalupunkt.

Urve Tiidus palus selgitada väikelaevadele kehtivaid heitekaubanduse nõudeid. Lisaks küsis U. Tiidus, kas EL-i sadamates peatuvatele EL-i välistele kruiisilaevadele kehtivad heitekaubanduse nõuded.

Reet Laos vastas, et väiksemate laevade all peetakse silmas kogumahutavust 400–5000. Kalalaevadele ettepanek ei kohaldu, lisaks on nad reeglina ka väiksema kogumahutavusega. Uue ettepaneku kohaselt hakkaks süsteem kohalduma teistele teatud laevatüüpidele, mille kogumahutavus algab 400-st. Praegu on see alates 5000-st. Kogumahutavus on ühikuta suurus. Nt Eesti suursaarte vaheliste parvlaevade kogumahutavus jääb alla 5000. Kui kruiisilaeva kogumahutavus on üle 5000, siis sellele nõuded kohalduvad. Lisaks sõltub see sellest, milliseid sadamaid nad külastavad.

Laura Rimmelgas lisas, et arvestust selle üle, kelle alla millised laevafirmad kuuluvad, peab EK, kes edastab vastava teabe liikmesriikidele. Laiendus ei hõlma automaatselt kõiki 400–5000 kogumahutavusega laevu, vaid EK on määratlenud konkreetsed laevatüübid,

millele see kohaldub. Ministeeriumile teadaolevalt ei kuulu esialgse hinnangu kohaselt parvlaevad selle laienduse alla.

Aleksei Jevgrafov küsis, milline on Eesti Energia AS-i arvamus Eesti seisukoha kohta, kus Eesti leiab, et põlevkiviõlitööstusele tuleb võimaldada erand, et tasuta ühikute saamine jätkuks piisavas mahus ka pärast 2030. aastat.

Andres Sutt vastas, et Eesti Energia ja Viru Keemia Grupp on oma ettepanekud ministeeriumile edastanud. EL-i tasandil ei ole tegemist ühehäälsust nõudva otsustus-protsessiga, mistõttu ei ole otstarbekas kujundada seisukohti liiga jäigalt, mille tulemusena on keeruline läbi rääkida. Eesti seisukohtades on väljendatud Eesti toetus põlevkivisektorile. Lisaks on kokku lepitud, et nimetatud kahe ettevõttega jätkuvad konsultatsioonid töötasandil. See võimaldab saada tagasisidet võimalike muudatusettepanekute mõju kohta.

Kristina Šmigun-Vähi küsis, kas ministri vahetu suhtlus läbirääkimiste käigus ja valdkonna huvide eest seismine suurendab Eesti positsiooni kaalu.

Andres Sutt vastas, et ministri sõnal on kaal, eriti juhul, kui vastastikuseid suhteid on pikaajaliselt üles ehitatud. Kui tegevus piirdub üksnes ettevalmistatud jutupunktide esitamisega, on mõju väiksem. Suur osa läbirääkimistest toimub tegelikkuses koosolekute vahelisel ajal. Liikmesriikide huvid on sageli erinevad ja nende osas tuleb leida ühisosa. Tema hinnangul on võimalik saavutada EL-i tasandil sujuvam heite vähendamise trajektoor.

Rene Kokk palus selgitada Poola seisukohti HKS-i ettepanekute kohta. Poola on tugevalt seotud söetööstusega ja varem on Eestil olnud Poolaga sarnased seisukohad.

Laura Remmelgas selgitas, et paljud liikmesriigid on praegu sarnases olukorras Eestiga, ehk riiklikud seisukohad on alles kujundamisel. Poolaga on Eesti olnud tihedas suhtluses nii enne ettepanekute avaldamist kui ka vahetult pärast seda. Poolal on Eestiga nii sarnaseid kui ka erinevaid muresid. Poola majanduses on suurtööstuse osakaal suur. Poolat huvitavad tasuta ühikute eraldamise tingimuste realistsus, ühikute hulk, kättesaadavus ja heite vähendamise trajektoor. Kesksete rahastusmehhanismide kohta on Poolal Eestiga osaliselt sarnased seisukohad, aga ligipääsetavuse punktides on kohati näha, et meetmed on suunatud rohkem neile.

Andres Sutt lisas, et tasuta ühikute küsimuses on ka Saksamaal teatud sektorite huvid mängus. Samas ei ole realistlik oodata, et ühikute vähendamist üldse ei tule.

Urve Tiidus küsis, kust on leitav info, mis on arutatavate tegevuste (nt heite vähendamise) mõju kliimasoojenemise aeglustamisele.

Laura Remmelgas vastas, et Pariisi kliimakokkuleppe raames jälgitakse globaalselt riikide võetud kohustusi ja eesmärgi ning nende mõju globaalse soojenemise trajektooriga. Mõni aasta tagasi liiguti ligikaudu 3,7-kraadise temperatuuri tõusu suunas, nüüd aga 2,7-kraadise tõusu suunas. Kõigi riikide kokkulepitud tegevuste üle peetakse arvestust.

Andres Sutt tõi välja geopoliitilise mõõtme aspekti. Nt Hiina on üks kiiremini tehnoloogiat arendavaid majandusi ning sealne tehnoloogiaareng on keskendunud eelkõige puhastele ja madala heitega tehnoloogiatele. Ühe põhjusena, miks naftahinnad ei ole viimasel ajal tõusnud nii palju, kui algselt prognoositi, tõi ta välja Hiina varasemast väiksema impordinõudluse. Kui

EL soovib vältida liigset sõltuvust Hiinast ning säilitada võime arendada ja kasutada oma tehnoloogiaid, tuleb teadlikult investeerida uutesse, madalama heitega tehnoloogiatesse. See on konkurentsivõime ja strateegilise autonoomia küsimus.

Otsustati:

4.1. Toetada Vabariigi Valitsuse esitatud seisukohti (poolt 6: Jaak Aab, Mario Kadastik, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi; vastu 3: Aleksei Jevgrafov, Rene Kokk, Mart Maastik; erapooletuid 0; ei hääletanud 1: Tõnis Mölder).

5. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ seoses soojus- ja kütusepõhiste võrdlusaluste muudetud väärtustega ajavahemikuks 2026–2030 – COM(2026) 619

Vt 4. päevakorrapunkti, kuna EL-i HKS-i puudutavaid algatusi tutvustati ja käsitleti ühiselt.

Otsustati:

5.1. Toetada Vabariigi Valitsuse esitatud seisukohti (poolt 6: Jaak Aab, Mario Kadastik, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi; vastu 3: Aleksei Jevgrafov, Rene Kokk, Mart Maastik; erapooletuid 0; ei hääletanud 1: Tõnis Mölder).

6. Info ja muud küsimused

6.1. Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (bürokratia vähendamine) (853 SE I) juhtivkomisjoni ettekandja määramine
Marek Reinaas sõnas, et alkoholiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (bürokratia vähendamine) eelnõu (853 SE) juhtivkomisjoni ettekandjaks on majanduskomisjon varasemalt määranud Õne Pillaku. Seoses Õne Pillaku nimetamisega riigikaitsekomisjoni liikmeks, tuleb eelnõule 853 SE määrata uus esindaja.

Otsustati:

6.1.1. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Kristina Šmigun-Vähi (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

(allkirjastatud digitaalselt)
 Marek Reinaas
 juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
 Kiia Väli
 protokollija